

Z posvätných konfuciánskych zbierok,
Kapitoly 9 a 11
Kapitola 9
Témy, o ktorých Majster hovoril zriedkavo,
boli – výnosnosť
a tiež nariadenia Neba
a dokonalá cnosť.
Muž z dediny
Ta-hsiang povedal:
„Vskutku veľký
je filozof K'ung!
Jeho učenie je rozsiahle
a predsa neučil
svoje meno slávnym
žiadnou konkrétnou vecou.“
Boli štyri veci,
od ktorých bol Majster úplne oslobodený.
Nerobil žiadne
predčasné závery,
žiadne svojvoľné
predpovede,
nemal žiadnu tvrdohlavosť
a žiadne sebecko.
Majster dostal strach
o K'wanga.
Povedal:
„Po smrti kráľa Wan,
nebola vec pravdy
uschovaná tu u mňa?
Keby si nebo želalo
zničiť jeho vec pravdy,
potom ja, ďalší smrteľník
nedostal by som
taký vzťah k tej veci.
Zatiaľ čo Nebo nenechalo
vec pravdy zahynúť,
čo mi môžu ľudia
od K'wang urobiť?“
Vyšší dôstojník sa spýtal
Tsze-kunga:
„Nesmieme povedať,
že tvoj Majster je mudrc?
Aké rozmanité sú jeho
schopnosti!“ Tsze-kung
povedal: „Zaiste ho Nebo
nekonečne obdarilo.
Je to mudrc.“

A čo viac, jeho schopnosti
sú rozmanité.“
Majster počul
ten rozhovor a spýtal sa:
„Pozná ma vyšší dôstojník?
Keď som bol mladý,
moje podmienky boli zlé
a osvojil som si zručnosti
v mnohých veciach
ale boli to nízke záležitosti.
Musí mať nadriadený
človek takú rozmanitosť
schopností?
Nepotrebuje
rozmanitosť schopností.
Lao povedal: „Majster
povedal: ‘Tým, že nemám
žiadne oficiálne zamestnanie,
osvojil som si mnohé
umenia.’“ Majster povedal:
„Vskutku vlastným poznanie?
Som nevediaci.
Ak ma ale nízky človek,
ktorý vyzerá celkom prázdny,
o niečo požiadaj,
poskytnem to
z jedného konca na druhý
a vyčerpám to.“
Majster povedal:
„Vták Fang
neprihádza; rieka
sa nevylijeva z mapy:
je to všade so mnou!“
Keď Majster
zbadal človeka
v smútočnom oblečení
alebo niekoho s čiapkou,
hornou aj dolnou časťou
odevu uniformy,
alebo slepého človeka,
pozoroval ich,
podišiel k nim,
hoci boli mladší ako on,
napriamčil sa
a ak musel okolo nich prejsť,
urobil to rýchlo.
Yen Yuan vo svojom obdive
k Majstrovmu učeniu
vzdychol a povedal:
„Vzhladal som k nim

a zdalo sa,
že sa stali vyššími,
skúšal som nimi preniknúť
a zdalo sa,
že sa stali pevnejšími,
vzhladal som k nim, že sú
predo mnou a zrazu sa zdalo,
že sú za mnou.
Majster
systematickou metódou
šikovne vedie ľudí dopredu.
Rozšíril svoju myseľ učením
a poučil ma
o prekážkach majetku.
Keď si želám
poľaviť v štúdiu jeho učenia,
nemôžem to urobiť
a s použitím
všetkých mojich schopností
sa zdá, že je tu niečo,
čo stojí hneď predo mnou
ale hoci si želim nasledovať,
a uchopiť to, nenachádzam
spôsob, ako to urobiť.“
Majster bol veľmi chorý,
Tsze-lu si želal,
aby sa k nemu žiaci
správali ako kňazi.
Keď choroba poľavila,
Majster povedal:
„Dlho sa Yu správal
podvodne!
Tým, že predstieral,
že má kňazov,
keď som ich ja nemal,
koho by som mal oklamať?
Mal by som klamať Nebo?
A čo viac,
než aby som mal zomrieť
v rukách kňazov,
nie je lepšie, aby som zomrel
vo vašich rukách, žiaci moji?
A hoci nemôžem mať
veľkolepý pohreb,
mám zomrieť na ceste?“
Tsze-kung povedal:
„Tu je krásny drahokam.
Mám ho uschovať
v skrinke a ponechať si ho?
Alebo mám hľadať

dobrú cenu a predať ho?“
Majster povedal:
„Predaj ho! Predaj ho!
Ale čakal by som na niekoho,
aby ponúkol cenu.“
Majster si želal odísť
a žiť medzi deviatimi
divými kmeňmi na východe.
Niektorí povedali:
„Sú hrubí, divokí.
Ako môžeš urobiť takú vec?
Majster povedal:
„Ak medzi nimi bude žiť
ušľachtilejší človek,
aká hrubosť tam môže byť?“
Majster povedal:
Vrátil som sa z Wei do Lu
a potom bola hudba
reformovaná a všetky kúsok
v kráľovských piesňach
a piesňach chvály naši
svoje správne miesta.“
Majster povedal:
„V zahraničí slúžiť vysokým
kňazom a šľachticom;
doma slúžiť svojmu
otcovi a starším bratom;
vo všetkých povinnostiach
do smrti, neodvažovať sa
uplatňovať svoje ja
a nebyť premožený vínom:
ktorých z týchto vecí
dosahujem?“
Majster stojac v prúde,
povedal:
„Stále takto tečie,
neustáva dňom ani nocou!“
Majster povedal:
„Nevidel som človeka,
ktorý miluje cnosť tak,
ako miluje krásu.“
Majster povedal:
„Žalobu za učenie
možno porovnať
k tomu, čo sa môže stať
na rastúcom násype.
Ak tam treba
jediný kôš zeme
na dokončenie práce
a ja prestanem,

je to moje vlastné dielo.
Je to ako
zhodiť zem dole
na spodnú úroveň.
Aj keď je len jeden kôš
vysypaný v danom čase,
ako to postupuje,
moje vlastné postupuje.“
Majster povedal:
„Nikdy neochabujúc,
keď čokoľvek oznamujem
Jemu, to je Hui.“
Majster povedal
o Yen Yuanovi: „Beda!
Videl som jeho neustály
pokrok. Nikdy som ho
nevidel zastaviť.“
Majster povedal:
„Sú prípady, kedy
steblo vyrastie
ale rastlina nejde do kvetu!
Sú prípady, kedy zakvitne
ale potom neprinesie ovocie!“
Majster povedal:
„Na mladých ľudí treba
nazerat' s rešpektom.
Ako vieme, že jeho
budúcnosť nebude rovnaká
ako naša prítomnosť?“
Majster povedal:
„Môžu ľudia odmietnuť
súhlasiť so slovami
prísneho pokarhania?
Ale zlepšujú správanie,
preto sú vzácne.
Môžu ľudia odmietnuť
byť potešení slovami
láskavej rady?
Rozvíjajú ich cieľ,
ktorý je cenný.
Ak je človek potešený
týmito slovami
ale nerozvíja ich cieľ
a súhlasí s tamtými
ale nezmení svoje správanie,
nemôžem s ním skutočne
urobiť nič.“
Majster povedal:
„Udržujte poctivosť
a úprimnosť

ako hlavné princípy.
Nemajte žiadnych priateľov,
ktorí vám nie sú rovní.
Ak máte chyby,
nebojte sa vzdat' sa ich.“
Majster povedal:
„Veliteľ armády
veľkého štátu
môže byť unesený
ale vôľa ani len
obyčajného človeka
mu nemôže byť zobratá.“
Tsze-lu neustále opakoval
tieto slová ódy,
keď Majster povedal:
„Tie veci nie sú vôbec nijako
dostatočné, aby vytvorili
úplnú dokonalosť.“
Majster povedal:
„Keď sa rok ochladí,
potom vieme,
že borovice a cyprusy
sú tie posledné,
ktoré zhodia listy.“
Majster povedal:
„Múdri sú oslobodení
od zmätku, rozpačitosti,
cnostní od úzkosti
a smelí od strachu.“
Majster povedal:
„Sú niektorí, s ktorými
môžeme spoločne študovať
ale zistíme,
že nie sú schopní s nami
dodržiavať princípy.
Možno s nimi môžeme
pokračovať s princípmi
ale zistíme, že nie sú
schopní upevniť sa
v nich s nami.
Alebo sa v nich
možno upevníme
spolu s nimi,
ale zistíme, že nie sú schopní
spolu s nami posúdiť
prichádzajúce situácie.
Ako sa kvety
osikovej slivky
chvejú a otáčajú!
Nemyslím na vás?

Ale váš dom je vzdialený.“
 Majster povedal: „Je to nedostatok myslenia o tom. Aké je to vzdialené?“
 Chi Lu sa spýtal o službe dušiam mŕtvych.
 Majster povedal:
 „Kým nie ste schopní slúžiť ľuďom, ako môžete slúžiť ich dušiam?“
 Chi Lu dodal: „Odvažujem sa spýtať na smrť.“
 Dostal takúto odpoveď:
 „Kým nepoznáš život, ako môžeš vedieť o smrti?“
 Tsze-kung sa spýtal, ktorý z tých dvoch, Shih alebo Shang, bol nadradenejší.
 Majster povedal:
 „Shih ide za patričný stred a Shang ho nedosiahol.“
 „Potom,“ povedal Tsze-kung, „nadradenosť náleží Shihovi, ako predpokladám.“
 Majster povedal:
 „Ísť za je rovnako zlé ako zostávať pozadu.“
 Tsze-chang sa spýtal, aké sú charakteristiky dobrého človeka.
 Majster povedal:
 „Nekráča v šľapajach iných ale čo viac, ani nevstupuje do komnaty mudrca.“
 Majster povedal: „Ak sa človek vďaka svojej reči javí solidný a úprimný, a umožníme mu byť dobrým človekom, je skutočne nadradenejším? Alebo je jeho vážnosť iba zdanlivá?“
 Tsze-lu sa spýtal, či by mal okamžite uviesť do praxe to, čo počul.
 Majster povedal:
 „Je tu tvoj otec

a tvoji starší bratia, s ktorými sa porad', prečo by si mal konať podľa zásady, že všetko, čo počuješ, okamžite uvedieš do praxe?“
 Zan Yu sa spýtal to isté, či by mal okamžite uviesť do praxe to, čo počul a Majster mu odvetil:
 „Okamžite uveď do praxe to, čo si počul.“
 Kung-hsi Hwa povedal:
 „Yu sa spýtal, či by mal okamžite uviesť do praxe to, čo počul a ty si povedal: 'Je tu tvoj otec a tvoji starší bratia, s ktorými sa porad'.' Ch'iu sa spýtal, či by mal okamžite uviesť do praxe to, čo počul a ty si povedal: 'Okamžite uveď do praxe to, čo si počul.'“
 Ja, Ch'ih, som zmätený a trúfam si požiadať ťa o vysvetlenie.“
 Majster povedal:
 „Ch'ih je utiahnutý a pomalý, preto som ho postrčil dopredu. Yu má viac než svoj diel energie, preto som ho zadržal.“
 Tsze-lu, Tsang Hsi, Zan Yu, a Kung-hsi Hwa sedeli pri Majstrovi.
 Povedal im:
 „Hoci som len o deň alebo nejako tak starší od vás, nemyslíte na to. Deň za dňom hovoríte: 'Nie sme známi.' Keby vás nejaký vládca mal poznať, čo by ste chceli urobiť?“

Tsze-lu rýchlo a zľahka odvetil: „Predstavme si prípad štátu, ktorý má desať tisíc vojnových vozov; nech je stiesnený medzi inými veľkými mestami; nech trpí dobyvačnými armádami a k tomu nech tam je nedostatok obilia a všetkej zeleniny: keby som bol poverený vládou v tom štáte, za obdobie troch rokov by som dokázal dosiahnuť, aby ľudia prosperovali a spoznali pravidlá spravodlivého správania.“
 Majster sa na neho usmial. Obrátiac sa na Yen Yu povedal: „Ch'iu, aké sú tvoje želania?“
 Ch'iu odpovedal:
 Predstavme si štát o veľkosti 60 – 70 štvorcových li alebo o veľkosti 50 – 60 li štvorcových a nechajte ma vládnuť mu.
 Za obdobie troch rokov by som dokázal dosiahnuť, aby ľudia oplývali hojnosťou. Čo sa týka učenia princípov vlastníctva a hudby, musím počkať, kým povstane ušľachtilý človek, ktorý to urobí.“
 „Aké sú tvoje želania, Ch'ih,“ povedal Majster v blízkosti Kung-hsi Hwa.
 Ch'ih odpovedal:
 „Nehovorím, že moje schopnosti sa vzťahujú na tieto veci ale mal by som si želať naučiť sa ich. V službe v chráme predkov a pri audienciách zvrchovaných vládcov by som sa rád, oblečený v tmavom nemódnom rúchu

a čiernej ľanovej čiapke,
konal ako malý pomocník.“
Nakoniec sa Majster
spýtal Tsang Hsia: „Tien,
aké sú tvoje prania?“
Tien prestal hrať
na svojej lutne
a ešte kým znela,
odložil ju nabok.
„Moje prania,“ povedal,
„sú odlišné od s láskou
opatrovaných účelov
týchto troch džentlmenov.“
„Čo je na tom zlého?“
spýtal sa Majster;
„vyslov rovnako ako oni,
svoje prania.“
Tien potom povedal:
V tomto poslednom mesiaci
jari, s kompletným
oblečením tohto obdobia,
spolu s 5 alebo 6
mladými mužmi,
ktorí prijali čiapku
a 6 alebo 7 chlapcami,
tešil by som sa z vánku medzi
dažd'ovými oltármi a vrátil sa
domov so spevom.“
Majster si povzdychol
a povedal: „Dávam svoj
súhlas Tienovi.“
Traja ostatní vyšli von,
Tsang Hsi za nimi zaostal
a povedal: „Čo si myslíš
o slovách tých
troch priateľov?“
Majster odpovedal:
„Jednoducho len každý z nich
vyslovil svoje želania.“
Hsi pokračoval: „Majster,
prečo si sa usmial na Yua?“
Dostal takúto odpoveď:
„Riadenie štátu vyžaduje
pravidlá správnosti.
Jeho slová neboli pokorné,
preto som sa na neho
usmial.“ Hsi znovu povedal:
„Ale nebol to tiež štát,
ktorý pre seba zamýšľal
Ch'iu?“

Odpoveď bola:
„Áno; videl si vôbec
niekedy oblasť o rozlohe
60 – 70 li
alebo 50 – 60 li,
ktorá nebola štátom?“
Hsi sa ešte raz spýtal:
„A nebol to štát,
čo pre seba Ch'iu zamýšľal?“
Majster znovu odvetil:
„Áno, ale kto iný, ak nie
vládcovia musia konať
s chrámami predkov
a s audienciami
zvrchovaného?
Keby Ch'iu mal byť
malým pomocníkom
v týchto službách,
kto by mohol byť veľkým?“